

Zpráva z workshopu „Entia et Nomina: Trends in Logic XIV, The Road Less Travelled“

Ve dnech 8.-11. července 2014 se na půdě Univerzity v Ghentu uskutečnil další ze série workshopů *Entia et Nomina*, které jsou tradičně pořádány mezinárodním odborným periodikem *Studia Logica*. Tento ročník se konal pod záštitou několika univerzit a vědeckých institucí z Polska (Uniwersytet Gdańsk), Kanady (Social Sciences and Humanities Research Council of Canada) a Belgie (Ghent University a Research Foundation Flanders). Letošní workshop, nesoucí podtitul „The Road Less Travelled“, se soustředil na okrajové a málo probádané aplikace formálních metod ve filosofii a účastnily se ho více než dvě desítky přednášejících a komentujících ze tří různých kontinentů. Mezi témata převažovala ta, která se věnovala aplikaci ve filosofii vědy, epistemologii a v teorii individuálního a skupinového rozhodování. Zastoupení témat zabývajících se čistě specifickou logikou bylo spíše občasně. Každý den byl uveden několika zástupci z pozvaných řečníků, mezi něž patřili Luc Bovens, Richard Pettigrew, Gabriela Pigozziová, Leszek Wroński, Katie Steeleová, John Horty a Diderik Batens. Dovolujeme si stručně přiblížit jen pár z mnoha pronesených příspěvků.

Úvodní příspěvek, nazvaný *The Affirmative Action Debate is Stuck in the First Moment*, přednesl Luc Bovens (London School of Economics) s cílem upozornit na problematiku důsledky Zákona o rovnosti (Equality Act, 2010). Jeho

výklad vycházel z předpokladu, že je-li jediným kritériem pro volbu kandidátů do užšího výběru pouze kvalifikace kandidáta (jak požaduje uvedený zákon), pak pozitivní akce – zvýhodňující méně zastoupené uchazeče (ženy, příslušníky etnických skupin, apod.) – vede k suboptimálním výsledkům čili výběru souboru kandidátů, jejichž výsledná kvalifikace bude nižší. Bovens rovněž poukázal na skutečnost, že současné znění zákona jde zásadně proti obvyklé praxi ve výběrovém řízení, při němž náboráři obvykle riskují a vybírají kandidáty, jejichž předpokládaná kvalifikace není úplně jistá. Přednášející proto navrhl alternativní proceduru výběru kandidátů založenou na pravděpodobnostním kalkulu, jenž je vůči dříve uvedeným potížím imunní a zároveň respektuje intenci zákona, tedy vede k pozitivní akci.

Nutno podotknout, že tato podtémata věnující se pravděpodobnosti (filosofii pravděpodobnosti, rozhodování za nejistých podmínek, apod.) obsahově pojila – byť místy velmi volně – přibližně třetinu příspěvků. V rámci této skupiny byl patrný jistý filosofický trend, který se projevuje ve filosofii pravděpodobnosti všeobecně, a to v návaznosti na článek *A Non Pragmatic Vindication of Probabilism*, jehož autorem je Jim Joyce. Jeho cílem je odpoutat se především od klasické pragmatické obhajoby epistemických pravidel subjektivních pravděpodobností (díličí přesvědčení, stupně přesvědčení), založené napří-

klad na Reprezenačním teorému nebo na Argumentu holandské (neregulérní) sázky. Mezi účastníky workshopu tak převažoval názor, že pragmatická obhajoba nedokáže dostatečně pádným způsobem axiomy pravděpodobnosti obhájit jakožto normy racionálního epistemického subjektu. Pozvaným hostem zabývajícím se tímto tématem zevrubněji byl Richard Pettigrew (University of Bristol), který se dlouhodobě věnuje epistemické obhajobě norem týkajících se dílčích přesvědčení. To se také odrazilo v jeho shrnujícím příspěvku *Accuracy-First Epistemology*, v němž Pettigrew mj. prohlásil, že jeho projekt vychází z pocitu, že je zde něco epistemicky důležitého, co dílčí přesvědčení nezbytně ztrácejí, jestliže nerespektují axiomy pravděpodobnosti, a že tedy není možné soustředit se jen na pragmatické důvody. Ve své přednášce se následně věnoval tomu, jak lze koncept epistemické přesnosti využít při obhajobě jednotlivých axiomů a dalších pravidel a jak se zapojením jím uvedeného grafického znázornění měřit přesnost dílčích přesvědčení. Jednalo se tak o ilustraci základních výdobytků jeho přístupu, doprovázenou navíc výzvou, aby byl aplikován i na dalších známých pravidlech, například na van Fraassenově Principu reflexe.

Ne všichni účastníci workshopu se však věnovali těmto otázkám. Například John Horty (University of Maryland) se ve svém příspěvku *Common Law Reasoning* zaměřil na téma, které s pravděpodobností naopak nesusouviselo vůbec. Věnoval se formálním aspektům usuzování ve zvykovém

právu a jeho hlavním záměrem bylo analyzovat roli precedentu, jenž toto právo zásadním způsobem zakládá. Zvykové právo sice dokáže zohlednit změny ve faktech, a tím pádem zabráňuje vynesení stejného verdiktu v případech, které se podstatně liší svými okolnostmi, nicméně – jak Horty upozornil – přetrvává obava, že soud také může – kromě zohledňování precedentu – zásadním způsobem ona implicitní pravidla svévolně upravovat. Zatímco standardní model zabývajícím se tím, jak precedent omezuje zvykové právo, je založen na předpokladu, že fundamentální je ustálené pravidlo, na jehož základě se vynáší verdikt (byť je toto pravidlo dále modifikováno s ohledem na proměny faktualních okolností), odlišný pohled, navržený přednášejícím, zdůrazňoval, že to, co je skutečně podstatné, je seřazení důvodů a z nich plynoucích rozhodnutí. Oba modely pak mají odlišné predikce s ohledem na vývoj pravidel: zatímco u standardního modelu se předpokládá, že s vývojem zvykového práva (v důsledku kumulace předchozích případů) dochází k zesložitování daného pravidla, Horty v rámci svého návrhu naopak očekává, že vývoj práva vede ke komplexnější síti důvodů a odpovídajících rozsudků.

Tyto víceméně dílčí postřehy pocho-pitelně nedokážou plně vystihnout průběh celého workshopu, přesto bychom rádi poznamenali, že intelektuální atmosféra celé akce přispívala k plodné výměně názorů, a někdy dokonce k nekonečným debatám během následných neformálních sezení. Součástí programu workshopu byl taktéž doprovodný

program čítající řadu kulturních a společenských akcí, včetně prohlídky historického centra Ghentu či oběda v míst-

ním pivovaru – s výkladem způsobu přípravy zdejšího piva a s nezbytnou ochutnávkou onoho moku.

Vojtěch Zachník – Ondřej Kormaník